

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Matthies, Aila-Leena; Närhi, Kati

Title: Ympäristökysymysten ajankohtaisuus globaalissa ja paikallisessa sosiaalityössä

Year: 2013

Version: Published version

Copyright: © 2013 Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Matthies, A.-L., & Närhi, K. (2013). Ympäristökysymysten ajankohtaisuus globaalissa ja paikallisessa sosiaalityössä. *Tutkiva sosiaalityö*, 2013, 23-28.

http://www.sosiaalityontutkimuksenseura.fi/Tutkiva_sosiaality%C3%B6

Aila-Leena Matthies

YTT, professori

Jyväskylän yliopisto, Kokkolan yliopistokeskus Chydenius

aila-leena.matthies@chydenius.fi

Kati Närhi

YTT, tutkijatohtori

Jyväskylän yliopisto, Kokkolan yliopistokeskus Chydenius

kati.narhi@chydenius.fi

Ympäristökysymysten ajankohtaisuus globaalissa ja paikallisessa sosiaalityössä

Keskustelut kestävästä kehityksestä, ekososiaalisesta tai ekologisesta sosiaalityöstä, vihreästä sosiaalityöstä tai ympäristösosiaalityöstä ovat nousseet vahvasti esiin globaalin sosiaalityön eri yhte-yksissä. Tässä artikkelissa analysoimme, mitä uusia näkökulmia kansainvälisessä ekososiaalisen sosiaalityön keskustelussa on esitetty, ja mitä ne voisivat antaa suomalaiselle sosiaalityölle.¹

Jäsentämämme ekososiaalisen viitekehyksen kaksi teoreettista pääsuuntausta, systeemiteoreettinen ja ekokriittinen suuntaus (Matthies 1993; Närhi & Matthies 2001; Närhi 2004), näkyvät edelleen keskeisinä jäsenyyksinä kansainvälisessä kirjallisuudessa (Gray ym. 2012b, c; Coates & Gray 2012; Peeters 2012a, b; Molyneux 2010; Mary 2008). Mielestämme ekososiaalinen lähestymistapa sosiaalityössä onkin käsitettävä sateenvarjokäsitteenä, jonka alla voidaan tarkastella useilla eri tavoilla elinympäristön ja ihmisen välistä suhdetta sekä ekologisen ja sosiaalisen kestävyden kysymyksiä sosiaalityössä. Vivahde-erot koskevat radikaalisuuden astetta ja ympäristökysymyksen asemaa lähestymistavassa.

Tiivistäen systeemiteoreettinen painotus (*ecosystems-näkökulma*) korostaa sosiaalisen ympäristön merkitystä ihmisen kasvun ja hyvinvoinnin keskeisenä viitekehyksenä sekä kokonaisvaltaista systeemistä ajattelua sosiaalityön interventioissa (esim. Germain & Gitterman 1980; Meyer 1983, 1995; Wendt 1994; Närhi & Matthies 2001; Närhi 2004). Kokonaisvaltaisen näkökulman ajatellaan auttavan sosiaalityöntekijää hahmottamaan paremmin

asiakkaan elinympäristön ja hyvinvoinnin välisiin suhteisiin liittyvät ongelmat, haasteet ja resurssit.

Systeemiteoreettista teorianmuodostusta kritisoidaan kansainvälisessä ekososiaalisen sosiaalityön keskustelussa siitä, että ns. *person-in-environment* -ajattelu on jättänyt huomioimatta elinympäristön ja luonnon osana omaa ajatteluaan ja toimintaansa (Gray ym. 2012a, c; Coates & Gray 2012; Besthorn 2012; Dominelli 2012; Molyneux 2010; Zapf 2010). Kritiikin mukaan systeemiteoreettisella ajattelulla ei sinällään voida ottaa kantaa globaaleihin ympäristökysymyksiin, vaan sosiaalityön tehtäväksi jää ihmisten sopeuttaminen olemassa olevaan elinympäristöön ja sen muutoksiin. Systeemiteoreettisen ajattelun heikkoutena nähdään sen neutraalisuus, jossa muun muassa ympäristökysymysten ja sosiaalityön välisiä suhteita ei nähdä poliittisina kysymyksinä. (Närhi & Matthies 2001; Närhi 2004; Gray ym. 2012c; Coates & Gray 2012; Peeters 2012a, b.)

Ekososiaalisen lähestymistavan toisen pääsuuntauksen, ekokriittisen lähestymistavan juuret sosiaalityössä paikantuvat modernin yhteiskunnan ekologiseen kriisiin ja ekologiseen liikkeeseen 1970- ja 1980-luvulta alkaen (esim. Opielka 1985; Opielka & Ostner 1987; Blanke & Sachsse 1987; Kuchhermann 1994; Hoff & Mc Nutt 1994). Lähestymistapa kyseenalaistaa koko länsimaisen jatkuvaan taloudelliseen kasvuun tähtäävän yhteiskuntamallin, joka perustuu luonnon ja ihmisten voimavarojen hyväksikäyttöön taloudellisen voiton saamiseksi. Sosiaalipolitiikan perinteinen ”sosiaalinen kysymys” laajentui

1. Tämä artikkeli perustuu teemasta kirjoitettuun laajempaan artikkeliin: Matthies, Aila-Leena & Närhi, Kati (2014) Ekososiaalinen lähestymistapa rakenteellisen sosiaalityön viitekehyksenä. Teoksessa Seppänen, Marjaana & Pohjola, Anneli & Laitinen, Merja (toim.) Rakenteellinen sosiaalityö, Sosiaalityön tutkimuksen vuosikirja.

ekologisen tietoisuuden myötä ekososiaalisiksi kysymyksiä (Opielka 1985; Matthies 1990; Massa 1992). Siinä sosiaalipolitiikka ja sosiaalityö herkistyivät näkemään sekä sosiaaliset ongelmat että ympäristöongelmat osana koko teollisen 'modernin projektin' haastetta.

Kuten Leo Stranius (2011, 44) toteaa, kasvusta irtautuva ekologisesti kestävä ja sosiaalisesti oikeudenmukainen yhteiskunta tarvitsee yksilöiden valintojen lisäksi yhteiskunnallisten rakenteiden muutosta. Elinympäristön tilan radikaali huonontuminen on johtanut teollisen yhteiskuntamallin taustalla olevan luontosuhteen kriittiseen uudelleenarviointiin. Sosiaalityöltä vaaditaan siinä sekä oman toimintansa että yhteiskunnallisen kehityssuunnan reflektointia kestävä kehityksen kriteereillä (mm. Matthies 1993; Närhi & Matthies 2001; Gray ym. 2012b, c; Coates 2003).

Osana ekokriittistä lähestymistapaa voidaan nähdä myös uudempi sosiaalityön suuntaus, joka hyödyntää systeemiteoreettisia lähtökohtia ja joka etsii luonnonomukaisia ja luontoa säilyttäviä toimintatapoja aina kiertäyksestä ja luontoseikkailuista kuntouttaviin ekospiritualistisiin luontokokemuksiin saakka (esim. Besthorn & Meyer 2010). Konkreettisenä lisänä palvelumarkkinoille ovat tulleet luonto-, eläin- ja maatila-avusteiset hyvinvointipalveluiden menetelmät, jotka korostavat hoidon ohella toimintakyvyltään heikentyneiden kansalaisten oikeutta luontokokemuksiin ja yhteisöllisyyteen. (esim. Green care; Lehto 2012; Okulov & Koukkari 2005; Okulov 1998; Salovuori 2010.) Ihmisen luontosuhteen ja luonnon voimavarojen hyödyntäminen näkyvät myös sosiaalityön kansainvälisessä ekososiaalisessa keskustelussa esimerkiksi luonnon hyödyntämisenä yksilöiden ja ryhmien kuntouttavana menetelmänä sekä ihmisen luontosuhteen, paikan ja henkisyiden välisten suhteiden pohdintana (vrt. esim. Ungar 2003; Ryan 2012; Fine 2010; Norton ym. 2012).

Ekososiaalisen lähestymistavan temaattiset painopisteet nykykeskustelussa

Ensiksikin ekososiaalisen viitekehyksen eri suuntaukset ovat viime aikoina lähestyneet sisällöllisesti toisiaan ja keskustelu on laajentunut maantieteellisesti niin, että voidaan puhua yhteisestä globaalista ekososiaalisen sosiaalityön keskustelusta. Talouden globalisoitumisen myötä ympäristöongelmiin liittyvät paikalliset asiat ovat usein samanaikaisesti globaaleja (esim. Gray ym. 2012a; Coates & Gray 2012; Elsen 2011a). Sosiaalityön maailmanjärjestöt ovat jo jonkin aikaa puhuneet sosiaalityön globaalista agendasta (Jones & Truell 2012), maailmanlaajuisesta tehtävästä, joka on välttämätön seuraus ta-

louden globalisaatiosta. Taustalla on käsitys siitä, että mikäli sosiaalityö haluaa taistella köyhyyttä vastaan, sen on kyettävä puuttumaan myös globaaleihin taloudellisiin rakenteisiin ja luomaan taloudellisesti kestävä toimentulon edellytyksiä niille, joilta ne puuttuvat. Usein nämä edellytykset ovat sidoksissa luonnonvarojen hyödyntämiseen ja oikeudenmukaiseen jakamiseen.

Kysymyksen suomalaisen sosiaalityön globaalista osavastuusta herättää myös suomalaisen elinkeinoelämän monikansallistuva rakenne. Sen vaikutukset sosiaalityöhön ovat monenlaisia. Rajoja ylittävät investoinnit, pääoman globaalit liikkeet ja voitontavoittelu näkyvät sosiaalityössä hyvin konkreettisesti varsinkin kansalaisen työpaikkoina tai niiden sulkemisena, ympäristön tuhoutumisena, yhä eriarvoisempina vaurastumisena – ja vaurauden romahduksina (vrt. Dominelli 2012). Sosiaalityön kannalta lähimpänä ovat sosiaali- ja terveydenhuollon paikallistasolla operoivat monikansalliset yhtiöt, joiden taloudelliset voitot ja päätöksenteon rakenteet ovat kunnallisten demokraattisten elinten ulottumattomissa.

Johtopäätöksenä globalisoituneesta ekososiaalisesta keskustelusta suomalaiselle sosiaalityölle jää siis kysymys sosiaalityön omasta roolista ja vastuusta globaalissa maailmassa. Ensisijaista on myös se, että sosiaalityö tiedostaa, miten oman paikkakunnan sosiaaliset ongelmat ja mahdollisuudet ovat yhteydessä talouden ja ympäristön globaaliin ja paikalliseen kehitykseen. Kestävä kehityksen periaatteiden mukaisesti sosiaalityöntekijä voi omassa paikallisessa ympäristössään olla mukana vaikuttamassa elinympäristöjen kestävyys tilan (paikallisuus-globaalisuus) ja ajan (ylisukupolvisuus) ”ylitse” ulottuen. Kuten viimeaikojen ympäristökatastrofit ovat osoittaneet, ympäristötuhot näyttävät usein kohdistuvan sosiaalisesti ja ekologisesti kaikkein haavoittuvimmille alueille (esim. Hetherington & Boddy 2012). Heikoimpien puolustaminen ja heidän rinnallaan toimiminen talouden rakenteita ja ympäristötuhoja vastaan ovat siksi sekä globaaleja että paikallisia rakenteellisen sosiaalityön haasteita ekososiaalisen viitekehyksen näkökulmasta.

Toiseksi sosiaalityön globaalien ymmärryksen lisäksi kiinnostavaa uusimassa ekososiaalisessa keskustelussa on kehittyvien maiden näkyvyys kestävä kehityksen sosiaalityön määrittelyssä sellaisella kansalaislähtöisellä tavalla, joka poikkeaa länsimaisesta professiökäsityksestä ja sosiaalityön järjestelmälähtöisistä toimintamalleista (Dominelli 2012, 174). Tätä kautta toiseksi keskeiseksi aiheeksi nostamme esiin sosiaalityön profession erilaiset yhteiskunnalliset tehtävät erilaisissa globaalien maailman paikallisissa toimintaympäristöissä. Kansainvälisessä ekososiaalisen sosiaalityön keskustelussa tode-

taan, että globaali ympäristökriisi on myös sosiaalityön profession kriisi: länsimainen sosiaalityö ei ole kyennyt toimimaan tavoitteidensa mukaisesti köyhien puolustajana ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden edistäjänä, vaan on päätyntä sosiaalisessa ympäristössä reagoivaksi kapea-alaiseksi yksilötyöksi. (Dominelli 2012, 19; Gray ym. 2012b, c; Coates & Gray 2012.)

Ammatillinen sosiaalityö on läntisissä teollisuusmaissa puristettu yhä tiukempaan managerialistisesti koordinoitun palvelujärjestelmän korsettiin (vrt. esim. Juhila 2006; Dominelli 2012; Eräsaari 2011). Siinä tehtäväkuva rajautuu pääosin yksilötyön liukuhihnalle tai moniammatillisten koneistojen osaksi, tiukasti ajastetuksi ja dokumentoitavaksi palveluketjun palaseksi. Tilaa ei juuri ole rakenteellisesti vaikuttavalle puuttumiselle ongelmien syihin, tai neuvotteluille eri yhteisöjen kanssa uusista ongelmaratkaisuista (Roivainen 2008). Tässä mielessä voi väittää, että sosiaalityö on jo etääntynyt kauas ajatukselta, että kunnallinen sosiaalihuolto ja sosiaalityö olisivat kokonaisvaltaista huolehtimista kansalaisten elinoloista (ks. Mäntysaari & Kotiranta 2011; myös Roivainen 2008). Etäällä suomalainen sosiaalityö on myös kehittyvien maiden sosiaalityöntekijän työstä yhteiskunnallisena toimijana kansalaisliikkeissä tai myös ympäristöongelmissa poliittisesti neuvottelevana advokaattina.

Sosiaalityön kansainvälinen ekososiaalinen keskustelu onkin tuonut esiin, miten eri tavoin sosiaalityöntekijöiden tehtäväkuvat ja asemat asettuvat eri kulttuureissa riippuen yhteiskuntien järjestäytymisen asteesta (vrt. Dominelli 2012). Samalla on käynyt ilmi, että globalisoitunut taloudellisen edun tavoittelu ja sen hallitsevuus jopa paikallisen tason palvelujen arvojärjestelmässä ajavat sosiaalityön syvään ristiriitaan oman yhteiskunnallisen funktionsa ja identiteettinsä suhteen (esim. Gray ym. 2012b, c; Coates 2003).

Kansainvälinen ekososiaalisen sosiaalityön keskustelu viitoittaa myös suomalaista sosiaalityötä yksinkertaisesti oppimaan rakenteellisen sosiaalityön toimintamalleja kehittyviltä mailta. Toisaalta on kuitenkin tärkeää pitää kiinni niistä voimavaroista, joita asema julkisena viranomaistoimintana Suomessa antaa – tavoittelevathan monet kehittyvät maat myös Pohjoismaiden kaltaista julkista hyvinvointipolitiikkaa ja sosiaalityötä. Toinen päätelmämme on, että suomalainen sosiaalityö on palautettava takaisin yhteisöihin, toimimaan paikallisten kansalaisten kanssa heidän tarpeistaan käsin.

Kolmantena kiinnostavana piirteenä ekososiaalisen sosiaalityön keskustelussa on sosiaalityön entistä korostuneempi poikkitieteellinen tehtävä ns. yhteiskunnan ekososiaalisen transformaation vaatimuksen kautta.

Haaste yhteiskuntien välttämättömästä ekologisesta ja sosiaalisesta uudistumisesta on radikaali, mutta se yhdistää eri tieteenalojen ja yhteiskunnallisten toimijoiden kenttiä etsimään kokonaisvaltaista kestävä kehityksen mallia, joka irtautuisi nykyisestä, kasvuun sitoutuneesta mallista (mm. Coates 2003; Helne ym. 2012; Elsen 2011b; Peeters 2012a).

Gray ym. (2012b, 12–13) näkevät, että kestävä kehityksen mukainen yhteiskunta tarkoittaa mm. luonnonvarojen kulutuksen merkittävää vähentämistä, oikeudenmukaista varallisuuden jakoa sekä uutta visiota ihmiskunnan ja planeetan hyvinvoinnista. Tämä vaatii muutoksia yhteiskunnan kaikilla osa-alueilla: se koskee niin ekologiaa, teknologiaa, taloudellisia, sosiaalisia, poliittisia kuin rakenteellisesti-institutionaalisiaakin tekijöitä. Myös sosiaalityön ja sosiaalipolitiikan on oltava mukana suunnanmuutoksessa pois kasvuperusteisesta yhteiskunnallisesta ajattelusta (Peeters 2012a, b; Gray ym. 2012a).

Keskusteluissa korostetaan, että nykyinen taloudellinen järjestelmä ei ainoastaan aiheuta ympäristöongelmia ja tuhoa luonnonvaroja, vaan kasvattaa myös jatkuvasti sosiaalista epätasa-arvoa. Vaikka ekososiaalisen transformaation teoretisointi koskee globaalia ja kansallista kehitystä, transformaation käytännön toteutumismallit ovat nimenomaan paikallisia. Euroopassa, varsinkin saksan- ja flaaminkielisillä alueilla on viety jo varsin pitkälle konkreettisia hahmotelmia yhteiskuntien ekososiaalisesta transformaatiosta (Elsen 1998; 2011a; Peeters 2012a, b). Niissä rakennetaan paikallisyhteisöistä käsin uudenlaista, omavaraisuuteen ja sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen sekä taloudelliseen ja ekologiseen kestävyyyteen tähtääviä elämisen malleja urbaaneissa yhdyskunnissa (esim. Shepard 2012), mutta myös maaseudulla. Konkreettiset hankkeet koskevat esimerkiksi solidaarisen talouden malleja, kuten osuuskuntia, mikrolainoja, paikallisvaluuttaa, rahatalouden ulkopuolista toimeentulon takaavaa elintarvikkeiden ja hyödykkeiden tuotantoa (Subsistenzsicherung) ja yhteisöllistä tai osuuskuntapohjaista asuntopolitiikkaa (esim. Elsen 2011a; Peeters 2012a, b).

Neljäntenä kiinnostavana ulottuvuutena kansainvälisessä keskustelussa nousee esiin ympäristöoikeudenmukaisuuden käsite (*environmental justice*). Ilmastomuutoksen, ruokakriisin ja muiden ympäristökatastrofien aiheuttamat tuhot erityisesti kaikkien haavoittuneimmille väestöosille ja alueille sekä kiihtyvä kilpailu luonnonvaroista globaalilla tasolla ovat saaneet sosiaalityön keskustelijat peräämään myös ympäristöön liittyvää oikeudenmukaisuutta (Bestorn 2010, 2012; Tester 2012; Coates 2003; Gray ym. 2012a). Keskustelussa tarkastellaan luonnonvarojen ja elinmahdollisuuksien jakautumisen

oikeudenmukaisuutta sosiaalityön kysymyksenä. Erityisesti vahvana tässä kuuluu alkuperäiskansojen ääni. Usein luonnonvarojen riiston ja ympäristökatastrofien seuraukset kohdistuvat ensisijaisesti kaikkien köyhimpiin väestöosiin (mm. Besthorn & Meyer 2010; Gray ym. 2012a; Hetherington & Boddy 2012).

Uusimmassa kansainvälisessä ekososiaalisen sosiaalityön keskustelussa myös ympäristöoikeudenmukaisuuden käsitettä on kritisoitu liian ihmiskeskeisenä, koska siinä ympäristö nähdään olevan olemassa vain ihmiskunnan tarpeisiin. Besthornin (2012) mukaan tulisikin puhua ekologisesta oikeudenmukaisuudesta tai radikaalista ekologisesta oikeudenmukaisuudesta, jossa ihmiskunta nähdään osana ympäristöä ja luontoa. Tämän näkemyksen mukaan ympäristöoikeudenmukaisuudesta käyty keskustelu on jo lähtökohdiltaan ihmiskeskeinen ja siinä merkityksessä ”pinnallinen” oikeudenmukaisuuden muoto. Ympäristökeskustelun ekokriittisestä näkökulmasta voi kysyä, pystyykö sosiaalityö määrittelemään tavoitteekseen sellaisen oikeudenmukaisuuden, joka koskettaa koko maailmaa, planeettaa, ei vain ihmisiä (Besthorn 2012, 32–40). Tämä näkökulma edustaa ns. syvää oikeudenmukaisuutta (*deep justice*), joka nähdään myös edellytyksenä ekososiaalisen transformaation toteutumiselle.

Mielestämme ympäristöoikeudenmukaisuuden ja ekologisten oikeudenmukaisuuden käsitteiden kehittäminen kaikkine kriittisine suuntauksineen on sosiaalityön kannalta olennaista, koska sen kautta sosiaalisen oikeudenmukaisuuden kysymykset täsmentyvät konkreettisesti myös ympäristökysymyksiksi. Sosiaalityölle keskustelu tarkoittaa yhä laajenevaa ymmärrystä oikeudenmukaisuudesta (vrt. Pohjola 2011). Se laajenee ihmisten välisestä oikeudenmukaisuudesta koko luomakuntaa koskevaksi uudenlaiseksi ajattelutavaksi.

Lopuksi

Näemme ekososiaalisen keskustelun tärkeäksi sosiaalityön mahdollisuudeksi laajentaa vastuutaan globaalien talouden rakenteiden tunnistamisessa sekä huomioida paikalliset, kansalliset ja globaalit mahdollisuudet vaikuttaa niihin. Samalla kun suomalainen sosiaalityö voi ottaa konkreettisesti oppia kansalaisliikkeiden tavoin poliittisesti toimivalta kehittyvien maiden sosiaalityöltä, sen on mahdollista hyödyntää laajemmin niitä resursseja, mitä asema virallisena julkisena sosiaalisen asiantuntijana antaa.

Erityisesti pidämme merkittävänä konkreettista yhteistyötä muiden, yhteiskunnan ekososiaalisesta transformaatiosta kiinnostuneiden tieteen- ja hallinnonalo-

jen sekä kansalaisliikkeiden kanssa. Lisäksi näemme, että kriittiset ympäristöoikeudenmukaisuuden ja ekologisten oikeudenmukaisuuden käsitteet ja politiikka tuovat sosiaalityölle uusia näkökulmia tarkastella paikallisia elinoloja yksilön ja yhteiskunnan välisen suhteen jatkumona yksilön ja luonnon väliseen suhteeseen. Ihmisestä riippumattomien luonnonoikeuksien puolustaminen on sosiaalityölle iso haaste, mutta koko luomakunnan säilymisen kannalta olennainen tarkastelukulma.

Kansainvälisessä ekososiaalisen työn keskustelussa sosiaalityölle ja sosiaalityöntekijöille ehdotetaan erilaisia konkreettisia tapoja tehdä ekologista sosiaalityötä niin mikro-, meso- kuin makrotasollakin (Gray ym. 2012b, c; Dominelli 2012). Konkreettisemmalla tasolla tämä tarkoittaa, että sosiaalityöntekijöiden tulisi työskennellä niiden marginalisoitujen ryhmien kanssa, jotka useimmiten kohtaavat ympäristöongelmia elinympäristöissään. Heidän tulisi työskennellä muun muassa tulvia ja muita ympäristökatastrofeja, kuten vesien ja ilman saastumista kohtaavien perheiden ja yhteisöjen kanssa, eikä kaihtaa vaikkapa kotieläimien hyödyntämistä työskentelyssään asiakkaiden kanssa. Sosiaalityön tulisi myös oivaltaa luonto parantavana voimana asiakkaiden elämäntilanteissa sekä nähdä yhteisöjen rakentuminen ja ympäristöaktivismi mahdollisuutena rakennettaessa esimerkiksi kaupunkipuutarhoja ja viljelypalstoja.

Ympäristönsuojelun erilaiset muodot voidaan nähdä mahdollisuutena, joiden kautta nuoret ja erilaiset marginaaliryhmät voivat osallistua yhteiskuntaan. Lisäksi ekososiaalinen lähestymistapa sosiaalityössä haastaa kehittämään kansalaisten ympäristötietoisuutta, toimimaan asiakkaiden ympäristöasianajajina ja toimimaan moniammatillisissa tiimeissä esim. paikallisten ympäristökatastrofien hoidossa. (Mm. Gray ym. 2012c, 312; Norton 2012.) Tehtävällistä tarkastellessa onkin kysyttävä, missä määrin nämä mallit ovat realistisia suomalaisessa järjestelmälähtöisessä rakenteellisessa sosiaalityössä.

Kansainvälisen ekososiaalisen sosiaalityön esittämät toimintamallit sopivat sosiaalityöhön, mikäli se ymmärtää itsensä yhteiskunnalliseksi poliittiseksi toimijaksi, tai lähes täysin riippumattomaksi autonomiseksi toimijaksi. Sen sijaan palkkatyönä tehtävästä, länsimaisen hyvinvointivaltion uuden julkishallinnan rytmittämistä yksilötyön toimenpidekeskeisestä käytännöstä käsin ehdotukset tuntuvat äkkiseltään utopistisilta. Kun sosiaalityöllä on jo nyt riittämättömästi voimavaroja selvittää kunniallisesti sille päivittäin eteen tulevista tehtävistä yksilöiden, perheiden ja yhteisöjen parissa, onko oikeutettua odottaa sosiaalityön sekaantuvan ympäristönkysymyksiinkin? Kansainvälisen ekososiaalisen sosiaalityön

keskustelun perusteella voi kuitenkin nähdä, miten ympäristökysymykset ovat yhä konkreettisemmin sosiaalityön ydinkysymyksiä toimeentulosta, tasa-arvosta, oikeudenmukaisuudesta ja heikoimmassa asemassa olevien selviytymisestä (Gray ym. 2012a, b; Besthorn & Meyer 2010; Hetherington & Boddy 2012). Tässä mielessä ne ovat myös suomalaisen sosiaalityön ytimessä.

Mielestämme ekososiaalinen viitekehys avaa sosiaalityölle uusia näkökulmia ja mahdollisuuksia toimia kestävä kehityksen periaatteiden mukaisesti. Ekososiaalinen viitekehys oikeuttaa sosiaalityön selkeämpää liittymistä radikaalin sosiaalityön perinteeseen ja kansainväliseen ekokriittisen kantsantoon, johon kuuluu ympäristökysymysten ottaminen huomioon sosiaalityön tavoitteissa ja käytännön toiminnassa sekä globaalin markkinatalouden sanelemien ehtojen kriittinen kyseenalaistaminen sekä haavoittuvien ihmisryhmien että luonnon kesto-kyvyn nimissä.

Lähteet

- Besthorn, Fred (2012) Radical Equalitarian Ecological Justice: A Social Work Call to Action. Teoksessa Mel Gray & John Coates & Tiani Hetherington (toim.) Environmental Social Work. New York: Routledge, 31–45.
- Besthorn, Fred & Meyer, Erika Elizabeth (2010) Environmentally Displaced Persons: Broadening Social Work's Helping Imperative. Critical Social Work 11(3), 123–138.
- Blanke, Thomas & Sachsse, Christoph (1987) Ökologisch helfen? Anmerkungen zur Kritik des Sozialisationsstaates. Teoksessa Michael Opielka & Ilona Ostner (toim.) Umbau des Sozialstaats. Essen: Klartext, 309–321.
- Coates, John (2003) Exploring the Roots of the Environmental Crisis: Opportunity for Social Transformation. Critical Social Work 3(1), 44–66.
- Coates, John & Gray, Mel (2012) The Environment and Social Work: An Overview and Introduction. International Journal of Social Welfare 21(3), 230–238.
- Dominelli, Lena (2012) Green Social Work. From Environmental Crises to Environmental Justice. Cambridge: Polity.
- Elsen, Susanne (1998) Gemeinwesenökonomie – eine Antwort auf Arbeitslosigkeit, Armut und Soziale Ausgrenzung? Luchterhand: Neuwied.
- Elsen, Susanne (toim.) (2011a) Ökosoziale Transformation: Solidarische Ökonomie und die Gestaltung des Gemeinwesens: Perspektiven und Ansätze von unten. Neu-Ulm: AG SPAK.
- Elsen, Susanne (2011b) Die Zukunft Hat Begonnen – eine Einführung. Teoksessa Susanne Elsen (toim.) Ökosoziale Transformation: Solidarische Ökonomie und die Gestaltung des Gemeinwesens: Perspektiven und Ansätze von unten. Neu-Ulm: AG SPAK, 9–18.
- Eäsaari, Leena (2011) Sosiaalipalvelut käännöksen jälkeen. Teoksessa Elina Palola & Vappu Karjalainen (toim.) Sosiaalipolitiikka. Hukassa vai uuden jäljillä? Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Helsinki: Yliopistopaino, 181–203.
- Fine, Aubrey H. (toim.) (2010) Handbook on Animal-Assisted Therapy, Theoretical Foundations and Guidelines for Practice, Third edition. London: Academic Press.
- Germain, Carel B. & Gitterman, Alex (1980) The Life Model of Social Work Practice. New York: Columbia University Press.
- Gray, Mel & Coates, John & Hetherington, Tiani (toim.) (2012a) Environmental Social Work. New York: Routledge.
- Gray, Mel & Coates, John & Hetherington, Tiani (2012b) Introduction: Overview of the Last Ten Years and Typology of ESW. Teoksessa Mel Gray & John Coates & Tiani Hetherington (toim.) Environmental Social Work. New York: Routledge, 1–28.
- Gray, Mel & Coates, John & Hetherington, Tiani (2012c) Conclusion. Teoksessa Mel Gray & John Coates & Tiani Hetherington (toim.) Environmental Social Work. New York: Routledge, 298–318.
- Helne, Tuula & Hirvilampi, Tuuli & Laatu, Markku (2012) Sosiaalipolitiikka rajallisella maapallolla. Kelan tutkimusosasto, Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy.
- Hetherington, Tiani & Boddy, Jennifer (2012) Ecosocial Work with Marginalized Populations: Time for Action on Climate Change. Teoksessa Mel Gray & John Coates & Tiani Hetherington (toim.) Environmental Social Work. New York: Routledge, 46–61.
- Hoff, Marie D. & Mc Nutt, John G. (toim.) (1994) The Global Environmental Crisis. Implications for Social Welfare and Social Work. Aldershot: Avebury.
- Jones, David N. & Truell, Rory (2012) The Global Agenda for Social Work and Social Development: A Place to Link Together and Be Effective in a Globalized World. International Social Work 55(4), 454–472.
- Juhila, Kirsi (2006) Sosiaalityöntekijöinä ja asiakkaina. Sosiaalityön yhteiskunnalliset tehtävät ja paikat. Tampere: Vastapaino.
- Kuchhermann, Rainer (1994) Was hat Ökologie mit Sozialer Arbeit zu tun? Sozialmagazin. Die Zeitschrift für Soziale Arbeit (10)19 Oktober, 17–25.
- Lehto, Armi (2012) Green care osaksi sosiaalityötä? Luontoon tukeutuvat työmenetelmät ja paikallinen erityisyys. Sosiaalityön pro gradu. Lapin yliopisto.
- Mary, Nancy (2008) Social Work in a Sustainable World. Chicago: Lyceum Books.

- Massa, Ilmo (1992) Hyvinvointivaltion ekologinen modernisaatio. Teoksessa Olavi Riihinen (toim.) Sosiaalipolitiikka 2017. Näkökulmia suomalaisen yhteiskunnan kehitykseen ja tulevaisuuteen. Juva: WSOY, 357–379.
- Matthies, Aila-Leena (1990) Kapinasta muutoksen malliksi. Vaihtoehtoinen sosiaalityö Suomessa. Helsinki: Jää ja Hanki.
- Matthies, Aila-Leena (1993) Ekologinen lähestymistapa sosiaalityössä. Teoksessa Riitta Granfelt & Harri Jokiranta & Synnöve Karvinen & Aila-Leena Matthies & Anneli Pohjola (1993) Monisärmäinen sosiaalityö. Jyväskylä: Gummerus, 231–252.
- Meyer, Carol H. (1983) Clinical Social Work in the Eco-Systems Perspective, New York: Columbia University Press.
- Meyer, Carol H. (1995) The Ecosystems Perspective. Implications for Practise. Teoksessa Carol H. Meyer & Mark A. Mattaini (toim.) The Foundations of Social Work Practice. A Graduate Text. Washington DC: NASW, 16–27.
- Molyneux, Rebecca (2010) The Practical Realities of Ecosocial Work: Review of the Literature. Critical Social Work 11(2), 1–8.
- Mäntysaari, Mikko & Kotiranta, Tuija (2011) Sosiaalinen sosiaalipolitiikan historiassa. Teoksessa Tuija Kotiranta & Petteri Niemi & Raili Haaki (toim.) Sosiaalisen toiminnan perusta. Helsinki: Gaudeamus, 23–50.
- Norton, Lynn Christine & Holguin, Barbara & Manos, Jarid (2012) Restoration nor Incarceration: An Environmentally Based Pilot Initiative for Working with Young Offenders. Teoksessa Mel Gray & John Coates & Tiani Hetherington (2012) Environmental Social Work. New York: Routledge, 172–192.
- Närhi, Kati (2004) The Eco-social Approach in Social Work and the Challenges to the Expertise of Social Work. Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research 243. Jyväskylä: University of Jyväskylä.
- Närhi, Kati & Matthies, Aila-Leena (2001) What is the Ecological (Self)consciousness of Social Work? Perspectives on the Relationship between Social Work and Ecology. Teoksessa Aila-Leena Matthies & Kati Närhi & Dave Ward (toim.) Eco-social Approach in Social Work. Jyväskylä: Sophi, 16–53.
- Okulov, Seija (1998) Kaksi kuvaa ekologisen ja sosiaalisen rajapinnasta. Teoksessa Aila-Leena Matthies & Kati Närhi (toim.) Ekososiaalisia oivalluksia sosiaalityön arjesta. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. Yhteiskuntapolitiikan työpapereita 102. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, 16–34.
- Okulov, Seija & Koukkari, Katja (toim.) (2005) Ratsastuspedagogiikasta sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi: sosiaalipedagogisen hevostoiminnan perusteet ja sovellukset täydennyskoulutuksen kokemuksina. Kuopio: Kuopion yliopisto.
- Opielka, Michael & Ostner, Ilona (1987) Umbau des Sozialstaats. Essen: Klartext.
- Opielka, Michael (1985) Die Ökologische Sozialpolitik. Teoksessa Michael Opielka (toim.) Die Ökosoziale Frage. Frankfurt: Fischer Taschenbuch, 282–309.
- Peeters, Jef (2012a) The Place of Social Work in Sustainable Development: Towards Ecosocial Practice. International Journal of Social Welfare 21(3), 287–298.
- Peeters, Jef (2012b) Social Work and Sustainable Development: Towards a Social - Ecological Practice Model. Journal of Social Intervention: Theory and Practice 21(3), 5–26.
- Pohjola, Anneli (2011) Rakenteellisen sosiaalityön aika. Teoksessa Anneli Pohjola & Riitta Särkelä (toim.) Sosiaalisesti kestävä kehitys. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto, 207–224.
- Roivainen, Irene (2008) Onko yhdyskuntatyö katoamassa suomalaisesta yhteiskunnasta? Teoksessa Irene Roivainen & Marianne Nylund & Riikka Korkiamäki & Suvi Raitakari (toim.) Yhteisöt ja sosiaalityö. Kansalaisen vai yhteiskunnan asialla? Juva: PS-Kustannus, 9–20.
- Ryan, Thomas (2012) Social Work, Animals, and the Natural World. Teoksessa Mel Gray & John Coates & Tiani Hetherington (toim.) Environmental Social Work. New York: Routledge, 156–171.
- Salovuori, Tuomo (2010) Green care – vihreä hoiva valtaa alaa. Sosiaalitieto 10 (6–7), 26–29.
- Shepard, Benjamin (2012) Community Gardens, Creative Community Organizing and Environmental Activism. Teoksessa Mel Gray & John Coates & Tiani Hetherington (toim.) Environmental Social Work. New York: Routledge, 121–134.
- Stranius, Leo (2011) Degrowth, ihmisten hyvinvointia ekologisissa rajoissa. Teoksessa Anneli Pohjola & Riitta Särkelä (toim.) Sosiaalisesti kestävä kehitys. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto, 37–45.
- Tester, Frank (2012) Climate Change as a Human Rights Issue. Teoksessa Mel Gray & John Coates & Tiani Hetherington (2012) Environmental Social Work. New York: Routledge, 102–118.
- Ungar, Michael (2003) Deep Ecology and the Roots of Resilience: The Importance of Setting in Outdoor Experienced-based Programming for At-risk Children. Critical Social Work 3(1), 18–43.
- Wendt, Wolf, Rainer (1994) „Öko“ und dann noch „sozial“ – wie geht das zusammen? Sozialmagazin 19(10), 14–16.
- Zapf, Michael Kim (2010) Social Work and the Environment: Understanding People and Place. Critical Social Work 11(3), 30–46.